

ОНЛАЙН-ЗУСТРІЧ 15 ЧЕРВНЯ, 15:00

ЯК ПРОВЕСТИ УРОК МОВЛЕННЕВОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Оксана Волошенко
менеджерка медіасвітніх програм
Академії української преси

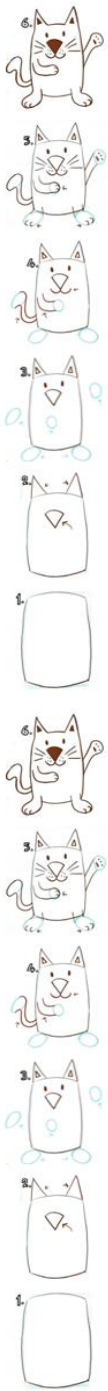

Галина Дегтярьова
завідувачка кафедри
методики навчання мов і літератури
КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»,
докторка педагогічних наук

Державний стандарт базової середньої освіти

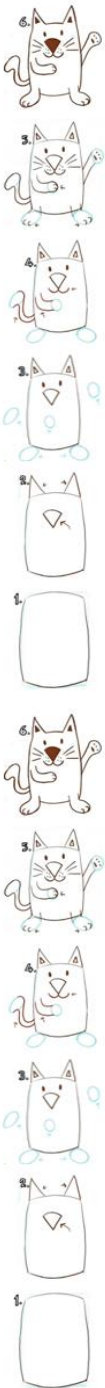
характеризує одинадцять наскрізних умінь ключових компетентностей, значна більшість яких стосується медіаосвітньої компоненти.

Державний стандарт базової середньої освіти

Метою мовно-літературної освітньої галузі

є розвиток компетентних мовців і читачів із гуманістичним світоглядом, які володіють українською мовою, читають інформаційні та художні тексти, зокрема класичної та сучасної художньої літератури (української та зарубіжних), здатні спілкуватися мовами корінних народів і національних меншин, іноземними мовами для духовного, культурного та національного самовираження та міжкультурного діалогу, для збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, творчої самореалізації, формування ціннісних орієнтацій і ставлень.

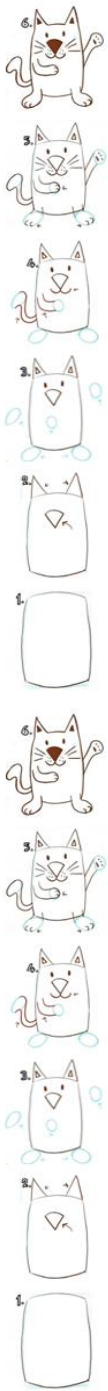

Державний стандарт базової середньої освіти

визначає ВИМОГИ до обов'язкових результатів навчання
учнів з мовно-літературної освітньої галузі, що стосуються

базових знань медіаграмотності:

ІНФОРМАЦІЯ, КОМУНІКАЦІЯ, ТЕКСТ

ВИМОГИ до обов'язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі

Загальні результати	Конкретні результати	Орієнтири для оцінювання
Сприймає усну інформацію	слухає висловлювання (зокрема художні тексти, медіатексти) у різних формах (монолог, діалог, полілог), сприймаючи подану в достатньо вільному темпі інформацію відповідного обсягу на відому і частково нову тематику	уважно слухає монологічні/діалогічні висловлювання, зважаючи на мету та умови спілкування, особливості текстів (зокрема художніх текстів, медіатекстів)
	передає прихований зміст повідомлення, виражений за допомогою типових невербальних засобів	виявляє і відтворює прихований зміст повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), розрізняючи невербальні засоби (інтонацію, силу голосу, логічні наголоси, темп, паузи, міміку, жести, пози), використані для передачі прихованого змісту

ВИМОГИ до обов'язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі

Загальні результати	Конкретні результати	Орієнтири для оцінювання
Перетворює інформацію з почутого повідомлення в різні форми повідомлень	усно відтворює зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), акцентуючи увагу на окремих деталях	стисло переказує зміст почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту), підпорядковуючи намір висловлення темі та основній думці
	з допомогою інших осіб або самотійно добирає і створює графічні та візуальні засоби передачі інформації...	унаочнює та візуалізує почуте повідомлення (самотійно або з допомогою інших осіб), використовуючи різні засоби (малюнки, схеми, таблиці, комікси тощо) для відтворення змісту, структурування інформації

ВИМОГИ до обов'язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі

Загальні результати	Конкретні результати	Орієнтири для оцінювання
Виокремлює усну інформацію	добирає відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел (зокрема художніх текстів, медіатекстів)	знаходить у почутому повідомленні (зокрема художньому тексті, медіатексті) відповіді на поставлені запитання розрізняє відому і нову для себе інформацію
Аналізує та інтерпретує текст	визначає основні порушені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблеми, пов'язуючи їх із життєвим досвідом розрізняє відому і нову, головну і другорядну інформацію, факти і судження в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті)	характеризує порушені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблеми проеціює власний або відомий життєвий досвід на порушені в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) проблеми знаходить у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) відому і нову інформацію визначає головну і другорядну інформацію у прочитаному тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) піддає сумніву інформацію з тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) на підставі розрізнення фактів і суджень про факти

ВИМОГИ до обов'язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі

Загальні результати	Конкретні результати	Орієнтири для оцінювання
Оцінює усну інформацію	обґрунтовує своє ставлення до змісту і форми почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту)	обґрунтовує достовірність, повноту інформації, у разі потреби звертаючись до відповідних джерел, доречно цитуючи окремі фрагменти почутого повідомлення (зокрема художнього тексту, медіатексту тощо)
Аналізує та інтерпретує текст	розрізняє відому і нову, головну і другорядну інформацію, факти і судження в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті)	знаходить у тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) відому і нову інформацію визначає головну і другорядну інформацію у прочитаному тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) піддає сумніву інформацію з тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) на підставі розрізнення фактів і суджень про факти

ВИМОГИ до обов'язкових результатів навчання учнів у мовно-літературній освітній галузі

Загальні результати	Конкретні результати	Орієнтири для оцінювання
Оцінює текст	пояснює значення здобутої з прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) інформації в контексті власного досвіду для розв'язання визначених завдань	обґрунтовує значення інформації, здобутої в прочитаному тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті), для розв'язання визначених завдань, використовуючи різні жанри, форми і способи представлення повідомлень
	встановлює актуальність і несуперечливість інформації в тексті (зокрема художньому тексті, медіатексті) на основі власного досвіду	визначає актуальність і несуперечливість тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту) (наприклад, чи наведена інформація є правдивою, актуальною, не містить суперечностей) на основі власного досвіду та досвіду інших осіб розкриває актуальність літературних творів у контексті викликів сучасності та власних життєвих потреб аргументує власну оцінку прочитаного тексту (зокрема художнього тексту, медіатексту), наводячи доречні цитати

Моделльні програми

Мету мовно-літературної освітньої галузі реалізовано в модельних програмах з української мови, розроблених різними авторськими колективами:

- Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.)
- Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.)
- Модельна навчальна програма "Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи" для закладів загальної середньої освіти (авт. Старагіна І.П., Новосьолова В.І., Терещенко В.М., Романенко Ю.О., Блажко М.Б., Ткач П.Б., Панченков А.О., Волошенюк О.В.)

Мовно-літературна галузь
Реалізуємо мовленнєву змістову лінію

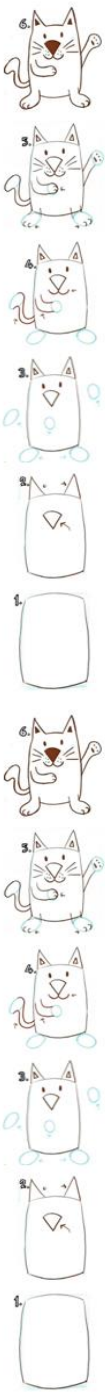
Урок мовленнєвого розвитку.
Усний твір-опис тварини
в художньому стилі.
Бойові котики ЗСУ

5 клас

Мета заняття:

- учити створювати опис тварини за світлинами;
- учити добирати заголовки та писати новину;
- розвивати в учнів навички роботи в групах, індивідуально;
- розвивати критичне мислення задля ефективної роботи з інформацією (її пошук, аналізу, декодування та інтерпретація) та розпізнавання візуальних маніпуляцій;
- розвивати інформаційну та візуальну грамотність;
- співставляти візуальні та словесні образи, описувати зображення;
- критично оцінювати візуальну інформацію, зокрема меми;
- розвивати вміння усно висловлюватися і тлумачити поняття, думки, факти та погляди.

Очікувані результати:

Українська мова

Учень/учениця

- реагує на почуту/побачену інформацію (коментар); висловлює свою думку;
- визначає основні порушені в тексті/медіатексті проблеми, пов'язуючи їх із життєвим досвідом [6 МОВ 2.2.1];
- формулює тему та основну думку тексту [6 МОВ 2.2.2-3];
- розпізнає в тексті/медіатексті основні виражальні засоби [6 МОВ 2.2.6-2];
- аналізує й удосконалює зміст написаного, доповнює окремі його частини відповідно до теми й мети висловлення [6 МОВ 3.3.2];
- пояснює значення здобутої з прочитаного тексту (художнього тексту, медіатексту тощо) інформації в контексті власного досвіду для розв'язання потрібних завдань [6 МОВ 2.4.1];
- перетворює тексти (художні тексти, медіатексти тощо) словесно (переказ, мету й адресата, спираючись на власний життєвий досвід; описання й аналіз емоційного стану інших осіб або літературних персонажів, їхніх учинків і/або висловлень; створення власних текстів (опис); логічне структурування власного тексту; удосконалення змісту тощо) тощо) [6 МОВ 2.6.1];
- створює опис тварини за світлинами;
- робить висновки на основі почутої інформації тощо.

Очікувані результати:

Інфомедійна грамотність

Учень/ учениця

- критично ставиться до інформації;
- уміє аналізувати та інтерпретувати медіатекст;
- передає простими фразами прихований зміст повідомлення, виражений за допомогою типових, зрозумілих для сприйняття невербальних засобів [6УМД1.1.3];
- здійснює самоконтроль, рефлексію;
- визначає мету інформації; формулює теми та ідеї почутої/ побаченої інформації;
- добирає відповідно до поставленого завдання або самостійно визначених цілей інформацію з одного чи кількох джерел [6 МОВ 1.3.1];
- знаходить, опрацьовує і зберігає інформацію; аналізує її зміст;
- аналізує вплив світлин на якість сприйняття інформації людиною, її емоції;
- вплив заголовків на емоції;
- визначає маніпулятивні зображення, заголовки;
- продукує повідомлення, дотримуючись принципу повноти інформації;
- добирає способи уникнення маніпулятивного впливу заголовків, зображень.

Частина 1

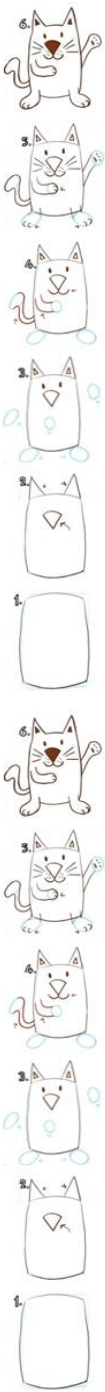
• Привітання. Вступ. Оголошення мети й теми уроку.

– Більшість людей на планеті любить тварин. Хтось собачок, котиків, єнотиків, мавпочок, тигриків, ведмедиків, хтось папужок, півників, гусиків, хтось вужиків, удавчиків, хамелеончиків... Маленький Принц з однойменної повісті відомого французького письменника ХХ століття Сент Екзюпері, сказав, що ми несемо відповідальність за тих, кого приручили.

– Яка тваринка вам найбільше подобається?

– Сьогодні ми з вами будемо вчитися створювати опис тваринок. Що означає описати тварину?

– Нагадайте, будь ласка, у яких стилях можна описати тварину?

Мозковий штурм.

- На дошці/ фліпчарті/ на електронній дошці вчитель/ вчителька записує думки дітей, які дають відповіді на питання:
  - Для чого потрібен художній опис?
  - А яка мета наукового опису?

Науковий опис	Художній опис
назва тварини; зовнішній вигляд тварини (форма, колір, розмір, шерсть, пір'я); де мешкає (поширення); чим живиться; звички тварини	загальне враження від тварини; чому виникло таке враження; з чим (ким) можна порівняти тварину; образна, емоційна характеристика тварини; образний опис зовнішнього вигляду тварини (форма, колір, розмір, шерсть, пір'я); особисте ставлення до тварини

– Ця характеристика допоможе визначити стилі текстів, у яких подано опис тваринок. Ви також маєте вгадати, що за тваринка чи тваринки сховалися за цими описами.

Завдання:

– Самостійно прочитати тексти (роздруковані/спроєктовані на дошку).

1. Це невеликий ссавець ряду хижих. Перебуває в тісному співіснуванні з людиною понад 9 500 років та є найпоширенішою хатньою твариною. Поширений у всіх районах земної кулі. Україна за даними 2006 року входила в 10 країн із найбільшою кількістю населення цих тварин, ставши домом для 7 350 000 таких тварин, але втратила цей статус. Загалом у світі їх нараховується близько 600 млн (2015 рік).

Має струнке тіло, гострі зуби, чудовий зір та нюх, добре пристосовані для полювання на менших тварин. Хоча полюють поодиноці, вони є соціальними тваринами, що використовують численні засоби комунікації.

(За Вікіпедією)

2. А це, прошу знайомитися! Хавчик. Найкращий охоронець. Бодігард та сек'юриті. Перекидається на здичавілу лісову тварину, када йому є що захищати!

Будь-який хавчик готовий захищати, – пошепки докинув Хавчик.

Сухорібрий, шкура й кістки, завжди голодний Хавчик усе їстівне називає одним словом *хавчик*, за що й отримав своє прізвисько. Справжній ненажер. Понад усе любить попоїсти. Хай там що – головне, аби було що пожувати. Йому все одно, чим тамувати голод – навіть моркву їсть. І шоколадні цукерки.

(За Галиною Вдовиченко, «36 і 6 котів»)

3. Баронеса у нас єдина породиста, чистокровна <...>-сфінкс, мовчазна і загадкова. Тобто <...> фараона. Бачили таку породу?.. <...> Е-е-е, річ у тім, що... зовнішність Баронеси - е-е-е... кагби дещо екзотична. Вона викликає зазвичай неабияке здивування у непідготовленого глядача. Та що там здивування... Своєю появою <...>-сфінкс може спровокувати справжній... культурний, карочі, шок. Але зовнішність, як знаємо, річ оманлива... А душа її <...> дуже навіть красива. Баронесо!

Рожево-сіра лапка, вкрита хвилястою безволосою шкуркою, вистромилася з-за рогу і м'яко ступила на кахлі. За нею виникла <...> морда з настобурченими великими вухами. Друга лапка так само нечутно ступила на долівку. Баронеса зупинилася, примружившись від світла. Голомоза, зморшкувата, з запалими щоками, зі складками на тонкій шії. Її довгий хвіст теж був цілковито лисий.

- Холодно у вас тут... Протяги... - зіщулившись, тягучо мовила Баронеса. Зупинивши погляд <...>, потрусил передньою правою лапкою, а потім лівою. - Так і застудитися можна. <...>

Баронеса після ванни ніжно-рожево світилася, наче морська перламутрова мушля чи порцелянова статуетка. Її особливий, тютюново-рожевий колір, який вона називала «попелом троянди», безслідно зник. Виявляється, не такою вже й чистою була вона перед купанням.

(За Галиною Вдовиченко, «36 і 6 котів»)

4. На великому підвіконні можуть вміститися <...>-жоржинки. <...> Вони напрочуд тихі та охайні.

- ...італійсько-європейського походження. <...> Дівчата! Бамбіні! Покажіться!

Восьмеро граціозних <...>. Всі пухнасті, кремового кольору з шоколадними плямками. В однієї - цинамонові шкарпетки на передніх лапках, у другої - такі ж на задніх. У третьої - три лапки у високих темних панчішках, у четвертої - лише одна брунатна панчоха. У п'ятої - коричнева плямка на кіпчику хвоста, у шостої - посеред чола. У сьомої та восьмої - по одному шоколадному вуху, лівому і правому. І жодних однакових плямок!

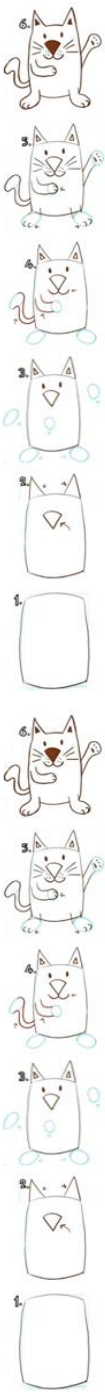
Симпатичні <...>. Одразу видно: чистенькі та виховані. <...>

Після купання жоржинки скидалися на невагомі тістечка безе кремового кольору. З шоколадними прикрасами. У кожного - своя. Шоколадні шкарпетки на передніх лапках. Шоколадні шкарпетки на задніх. Три високих панчішки. Одна панчішка. Плямка на кінчику хвоста. Плямка на чолі. Шоколадне ліве вухо. Шоколадне праве вухо. І жодних однакових плямок.

(За Галиною Вдовиченко, «36 і 6 котів»)

Евристична бесіда.

- Дайте відповіді на питання після прочитання текстів:
  - Так, що ж за тваринка чи тваринки сховалися за цими описами?
  - Поясніть, які саме слова допомогли вам здогадатися про це, а також скажіть, які стилі були використано для створення описів.
  - Чи трапилися вам незнайомі слова?
  - Звідки ми можемо дізнатися про те, що означає те чи інше слово?
  - Візьміть свої гаджети та за допомогою електронного словника української мови відшукайте значення слова «цинамоновий».
  - У яких стилях були написані тексти з описами котів?
  - Який із прочитаних описів вам найбільше запам'ятався і чому?
  - Ознайомтеся з порадами, як скласти гарний опис тварини.
- Цинамоновий (діал., лемківська говірка) – кольору кори цинамону (кориці); брунатний.

Поради, як скласти гарний опис тварини

1. Краще опишіть тварину в тому порядку, як ви її сприймаєте в цілому.
2. Використовуйте для опису відповідну лексику:

	<p>порода, масть (колір шерсті тварин)</p>	<p>– бура, сіра, чорна, смугаста, в яблуко, шотландська;</p>
	<p>голова дзьоб (а не ніс) шия тулуб (а не тіло), а також спинка, боки, черевце крила лапи (в собаки) / ноги (у коня, у птахів) хвіст</p>	<p>– овальна, видовжена, кругла; – кольоровий, чорний, довгий, короткий, маленький, загнутий, смішний; – коротка, довга, видовжена, товста, худа; – маленький, великий, витягнутий; – маленькі, великі, розмашисті, віялоподібні; – довгі, короткі, криві, рівні, тоненькі, сильні, спритні; – довгий, короткий, куций, прямий, віялом, шаблеподібний, пишний, пухнастий, крючком;</p>

Поради, як скласти гарний опис тварини

пір'я

– різнокольорове, блискуче, м'яке, у цяточку, смугасте, довге;

шерсть/хутро

(а не волосся)

– довга, коротка, гладенька, густа, пухка, пухнаста, шорстка, м'яка, пряма, кучерява, блискуча, тьмяна, сіренька, шовковиста, смугаста, руда, біленька, з чорною смужкою;

морда / писок

(а не лице чи обличчя)

– загострена, коротка, тупа, видовжена, кругла, приплюснута, витягнута, гостра, допитлива, потішна, серйозна;

грива

(в коня, лева)

– буйна, довга, блискуча;

кігті

(а не нігті)

– загострені, цупкі, міцні, сталеві, довгі, гострі, чіпкі;

Поради, як скласти гарний опис тварини

	вуха	– довгі, висячі, настовбурчені, гострі, великі, маленькі, волохаті, з китицями;
	очі	– чорні, карі, зелені, сірі, темні, грайливі, блискучі, злі, сумні, веселі, радісні, розумні, бусинками;
	вуса	– довгі, короткі, тоненькі, закручені;
	ніс	– рожевий, чорний, холодний, мокрий, довгий, п'ятачком

3. Не слід наводити всі дрібниці. Найважливіше – виділити лише істотні ознаки, якими тварина різниться від інших.

4. Описуйте тварину, а не розповідайте про її вдачу та витівки.

– Чи відповідають описи котів, із якими ви сьогодні працювали, запропонованим порадам?

Дидактична гра «Знайди відповідність»

– Зараз трішечки пограємося.

Об'єднайтеся у 3 групи (можна за рядами; якщо навчання проходить дистанційно, доречно виконувати завдання індивідуально).

Відшукайте зображення котів, що відповідають поданим нижче описам.

Та команда/учень/учениця, яка/який перша/перший правильно увідповіднить тексти і зображення, – переможе.

- 1 Жоржинки – вісімка дівчат-кішечок. Насправді кожна з них має своє ім'я, яке їй дала колишня господиня. Вони дуже подібні, відрізняються лише циннамоновими плямками, панчішками і шкарпетками – у кожної вони свої.
- 2 Кольорові. Сірий, Білий-альбінос, Рудий, Коментатор-чорний кіт. Самі бачите чому у них такі імена. Бо Сірий – то сірий, Білий-альбінос – зовсім білий, Рудий – рудий, Коментатор-Чорний кіт – чорний, а чому він коментатор, самі невдовзі зрозумієте.
- 3 Справжні ненажери. Понад усе люблять попоїсти. Хай там що – головне, аби було що пожувати. Ковбасюк полюбляє ковбаску, Ля Сосис – сосиски, Грубенський безхвостий Сордель – гарячий прихильник сардельок, для Шкуруяка найбільші ласощі – ковбасні шкірки. А Шпондермен найбільше поважає шпондер (хто не знає – це така грудинка з прошарками сала, або ж бекон). Про гастрономічні уподобання цієї шістки можна здогадатися лише за їхніми іменами, еге ж?
- 4 Баронеса серед усіх котів єдина породиста, чистокровна кішка-сфінкс, мовчазна і загадкова. Голомоза, зморшкувата, з запалими щокми, зі складками на тонкій шії. Її довгий хвіст теж був цілковито лисий.
- 5 Хавчик. Найкращий охоронець. Бодігард та сек'юриті. Перекидається на здичавілого лісового kota, кажда йому є що захищати! Світить ребрами, їсть багато, проте завжди голодний.
- 6 Кіт свійський, або кішка свійська – невеликий ссавець ряду хижих родини котових. Сучасна назва походить від латинської назви саpus, що використовується для свійського kota, на відміну від дикого, який латиною називається felis. Коти приблизно одного розміру з іншими малими кішками. Середня довжина тіла кішки без хвоста 60 см, довжина хвоста 25-35 см. Вони мають струнке тіло, гострі зуби, чудовий зір та нюх, добре пристосовані для полювання на менших тварин.

А

Б

В

Г

Г

Д

Е

– Хочу звернути вашу увагу на те, що всі художні описи, які ви прочитали, можна відшукати в повістях української дитячої письменниці Галини Вдовиченко «36 і 6 котів». Раджу їх прочитати.

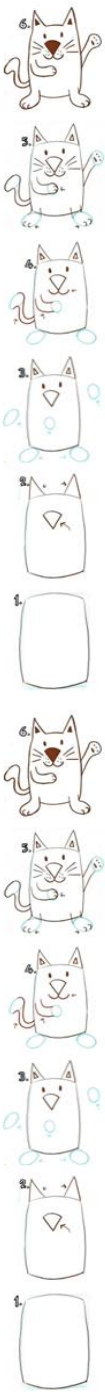
– А може хтось із вас уже знайомий із героями цих книжок?

Вправа «Критично мислимо. Чим не схожі?»

– Хотіла би продовжити тему котиків, адже бойові дії на східних кордонах України, що почалися у 2014 році, породили цілий культ чотирилапих побратимів в українському війську під час операції Об'єднаних сил. Свої коти й собаки є «на всіх видах забезпечення» чи не в кожній батальйонній тактичній групі, в кожній роті, у бліндажах і на блокпостах, при польових кухнях і сьогодні під час війни з росією.

Чому? По-перше, коти й кошенята – це красиво. Це теплі клубки домашнього затишку далеко від дому. Крім того, цілком прикладна роль котів у солдатських бліндажах і наметах – ловити гризунів, які розводяться у величезній кількості, псують харчі, майно, дроти, техніку й тому потребують комплексних засобів протидії. Багато підрозділів підбирають поранених котів, виходжують, відгодовують і вважають їх своїми талісманами, вдягаючи в індивідуальні берети й камуфляж. Куля, Град, Ураган, Зенітка, Байрактар, Джавелін/а, Стугна – типові прізвиська для ротних «мурчиків». А деякі солдати цілком серйозно стверджують, що чотирилапі ще можуть передбачати близькі обстріли.

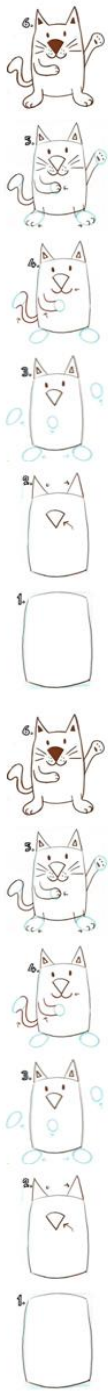

Завдання:

– Розгляньте світлини. Спробуйте виділити лише ті істотні ознаки, якими бойовий котик на кожному фото відрізняється від решти.

– Щоб вам було легше відшукати істотні ознаки, проведемо словникову роботу.

Мозковий штурм. Доберемо слова, які допоможуть якомога точніше описати різних котиків.

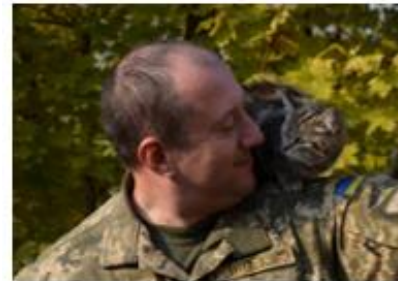
Словникова робота

- **Шорстка** – руда, сіренька, чорна, біла, смугаста, м'яка, пухнаста, брудна, скуйовджена, засмоктана.
- **Тіло** – видовжене, худе, сухоребре.
- **Голівка** – невеличка, з гострим/приплюснутим писком.
- **Мордочка** – витягнута, гостра, допитлива, сумна, бойова.
- **Вуха** – гострі, капловухі, притиснуті.
- **Очі/оченята** – жовті, мов буришин, зелені, блакитні, горіхові, чорні, примружені, мов дві цяточки вогнисті, сумні, серйозні.
- **Лапки** – коротенькі, довгі, спритні, міцні.
- **Кігтики** – гострі, чіпкі.
- **Хвіст** – великий, пухнастий, довгий, облізлий.
- **Кіт** – бойовий, нещасний, голодний, сумний, діловий, розслаблений, замріяний, поранений, драний, серйозний, байдужий, молодий, старий, друг, талісман, кошеня.

– Ми вже говорили, що більшість людей на планеті любить тварин. Наші воїни ЗСУ посеред них, як і пожежники, рятувальники. Тож розглянемо подані нижче світлини з котиками.

Фронтальна робота з аналізу світлин.

– Виділення істотних ознак, якими бойовий котик на кожному фото відрізняється від решти.

Домашнє завдання:

1. Знайдіть світлини найвідоміших котів України. Підготуйте новину за власним заголовком до цієї світлини або скористайтесь заголовком до світлини з котом, якого найбільше вподобали на одному з розглянутих вище фото, давши відповідь на питання:

- Чому цей кіт став знаменитий?
- Чим кіт вирізняється від інших?
- Як пережите вплинуло на тварину?

Підсумок/рефлексія за результатами проведення уроку:

- Для того щоб скласти вдалий опис тварини, потрібно підмітити її основні ознаки, саме ті, якими вона відрізняється від решти тварин, навіть собі подібних.

Частина 2

- Привітання. Вступ. Оголошення мети й теми уроку.

- Презентація виконаного домашнього завдання:

Учні показують знайдені світлини найвідоміших котів України. Озвучують новину, починаючи із заголовка, потім знайомлять із самою новиною, даючи відповідь на питання:

- Чому цей кіт став знаменитий?
- Чим кіт вирізняється від інших?
- Як пережите вплинуло на тварину?

Вправа «Декодуємо зображення»

Мінідискусія

Зараз ми поговоримо про ще одного котика. Його світлину я побачила у себе в стрічці у фейсбуці. Багато хто лайкнув або запостив її, не замислюючись над тим, що хотіли нам сказати цим зображенням.

- Чи можна постити інформацію, не проаналізувавши її?
- Роздивіться світлину. Що перше ви подумали про кота?
- Які почуття викликає ця світлина у вас?

НАСРАВ ОРКАМ
В ТАНК

РУСЬКІЙ ВОЄННИЙ КОРАБЛЬ, ІДІ НАХУЙ!

Слава Україні!

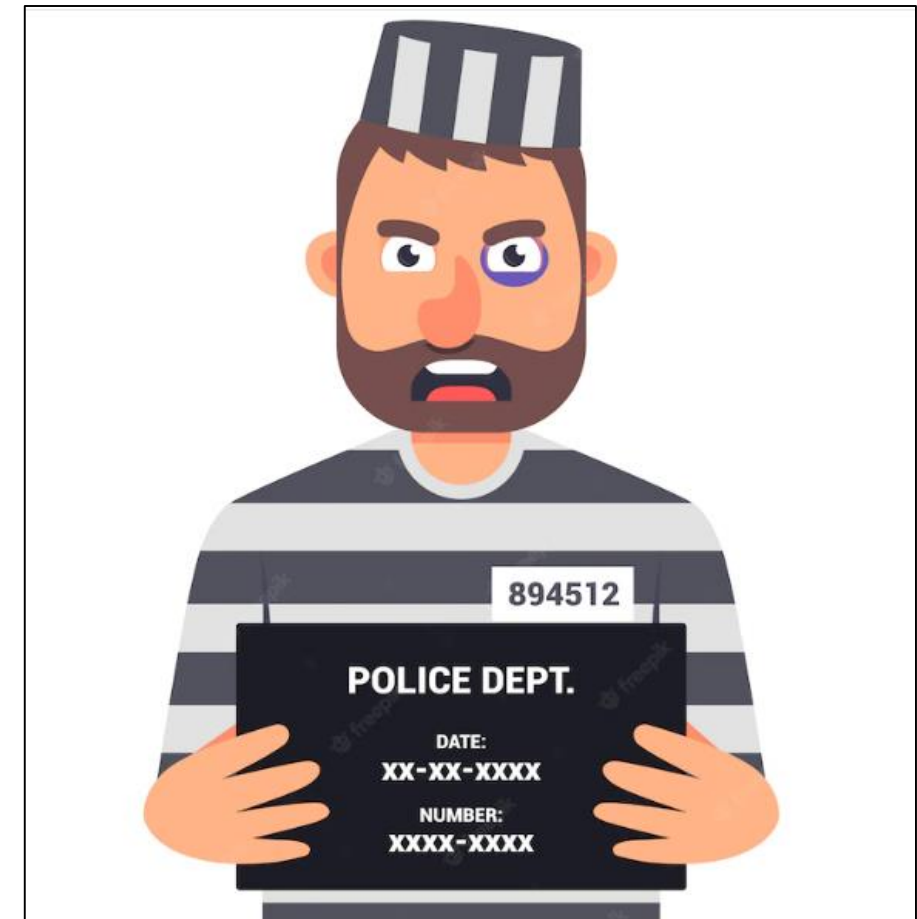
Запитання для учнів

- Як ви гадаєте, у яких ЗМІ могла бути надрукована ця світлина з таким підписом «Медаль котові!»? Поясніть, чому ви так думаєте.
- Що не так із цією світлиною?
- Хто створив цю світлину? З якою метою?
- Якщо кіт молодець, то чому ж у такому разі його поставили біля поліцейської лінійки?
- Як ви гадаєте, хто його заарештував? У якій країні? Які деталі зі світлини вам це підказали?
- Якщо на росії, то хіба там могли написати «Насрав оркам в танк» і відправити руський воєнний корабель у добре всім відомому напрямку?
- Якщо ж в Україні, то в чому провина кота?

Запитання для учнів

- Чи справді кота було заарештовано чи це фейк? Відповідь вам підкаже зображення злодія. Зверніть увагу на те, яка інформація має бути розміщена на табличці, яку затриманий тримає в руках?
- Які візуальні маніпулятивні прийоми використано авторами світлини котика?

Завдання

- Придумайте заголовок до новини за світлиною з котиком.

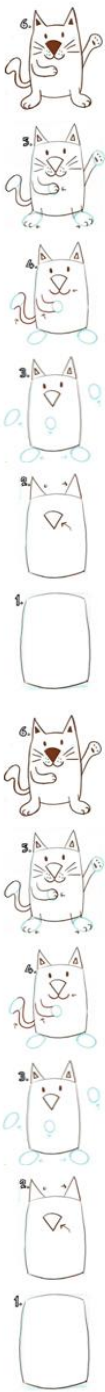
Завдання

Опишіть кота-арештанта, героя події. Сподіваюсь, ви зрозуміли, щоб скласти вдалий опис тварини, потрібно підмітити її основні ознаки, якими вона відрізняється від решти тварин, навіть собі подібних. Скористайтесь також порадами, як скласти гарний опис тварини, які ви сьогодні опрацювали, та таблицею «Схема опису тварини».

Схема опису тварини

Зачин	Що? Кого описуємо?	З чого почнемо опис? (Хто? Котик, його кличка.)
Основна частина	Ознаки предмета	Які ознаки котика треба розкрити? (Як виглядає: а) розмір; б) масть; в) шерсть (хутро, шкіра); г) форма тулуба; г) писок, очі, ніс, вуха, лапи, хвіст тощо; д) особливості вдачі)
Кінцівка	Своє ставлення до предмета опису	Моє ставлення до тварини. Що відрізняє котика від інших домашніх котів? (Сміливий, не побоявся висловити свою точку зору, заарештований).

- Самостійна робота над складанням опису кота-арештанта.
- Презентація своїх описів кота-арештанта (1-3 учні/учениці).

Підсумок/рефлексія за результатами проведення вправи:

Інтерактивна вправа «Незакінчене речення»

- Я знаю...
- Я вмію...
- Новим для мене на уроці було...
- Я навчився/навчилася...
- Я усвідомив/усвідомила...

!!! Під час рефлексії варто акцентувати увагу учнів/учениць на тому, що для того, щоб не стати жертвою маніпуляції, потрібно будь-яку інформацію ретельно перевіряти, особливо під час війни.

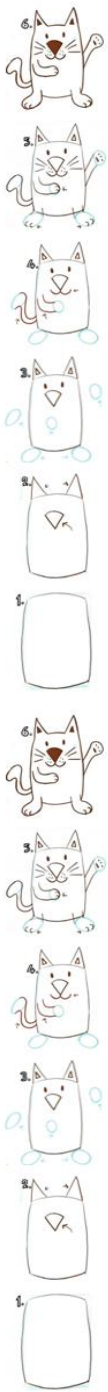

Домашнє завдання

1. Про нашого кота-арештанта напишіть новину за власним заголовком або заголовком, який вам найбільше сподобався, давши відповідь на питання: *Що? Де? Коли? Чому відбулось? Які наслідки?*

2. У новину обов'язково додайте опис кота-арештанта в художньому стилі.

3. Для тих, кого не лякають труднощі! Намалюйте комікс про життя кота-арештанта або про подію, що сталася з ним.

Усний твір-опис предмета в художньому стилі

Модельна навчальна програма «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.)

Мовленнєва змістова лінія:

- Особливості твору-опису тварини (предмета)
- УМР. Написання твору опису тварини (предмета) з використанням слів із суфіксами та префіксами, що надають тексту емоційного забарвлення й виразності в художньому стилі.
- Редагування письмового твору-опису.
- Аналіз письмового твору-опису.

Усний твір-опис предмета в художньому стилі

Шафка з Бородянки

«Шафка на стіні» по-харківськи

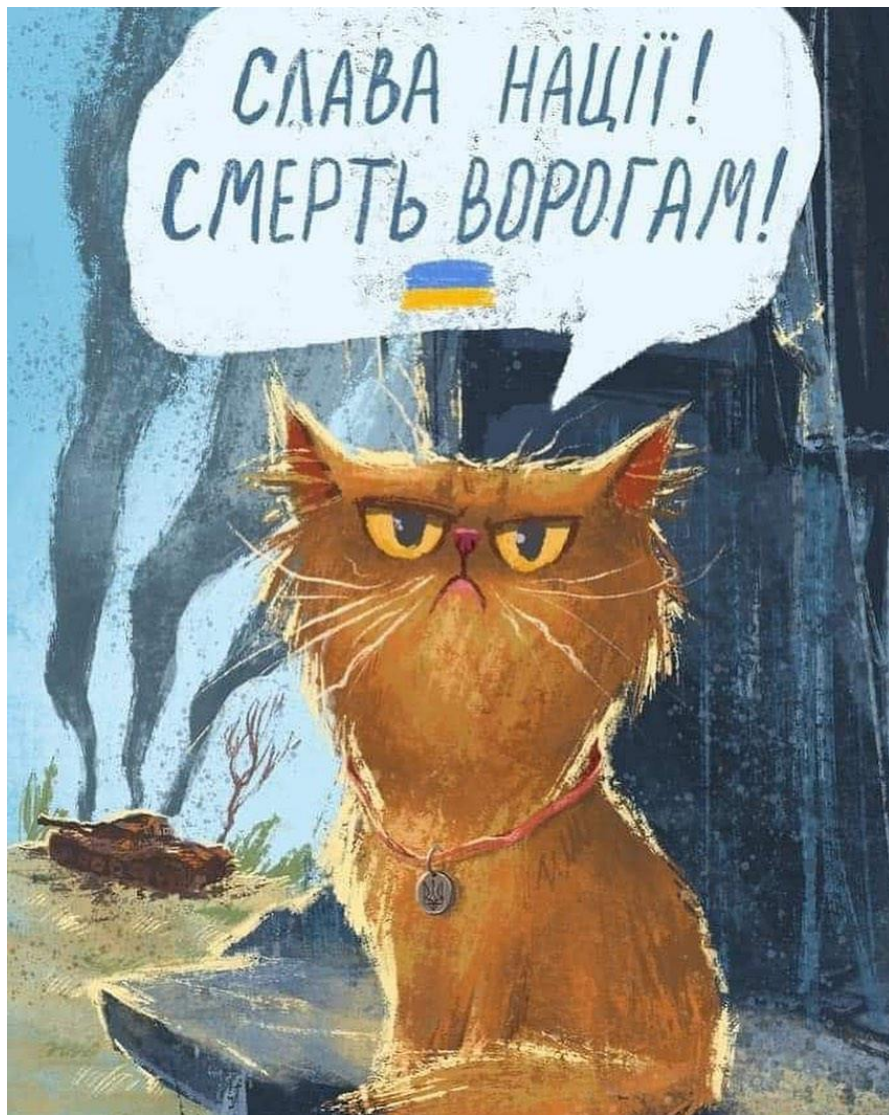
Шафка для верхнього одягу із Салтівки передає привіт шафці з Бородянки.
У чому сила Харкова? У тремпелі.

Кішка Шафа, що вижила в Бородянці

УКРАЇНСКА КУЛЬТУРА
НЕПОХИТНА!

«Обличчя українського народу»

Мемі

Розгляньте мемі. Скажіть, що їх об'єднує?

Робота зі світлинами

Усний твір-опис предмета в художньому стилі

Куманець «Півник» – символ стійкості (фото зі сторінки «Васильківська майоліка»)

- Розгляньте світлинку/ілюстрацію. Який предмет на ній зображено? Доберіть слова (словосполучення), за допомогою яких можна передати його зовнішній вигляд.
- Описати предмет означає назвати його ознаки, а також ознаки його частин.
- «Відомим» у реченнях опису є назва предмета або його частин. «Новим» є назва ознаки.
- У нашому випадку доречно порівняти предмет із своїм живим аналогом.

Орієнтовний план твору-опису предмета

1. Як предмет з'явився в мене?
2. Розмір і форма предмета.
3. Колір (запах, смак) предмета.
4. Матеріал, з якого зроблено предмет, оздоблення.
5. Частина предмета, їхні розміри, форма, колір.
6. Я люблю користуватися предметом або де можна використати цей предмет.

P.S. Можна додати історію виникнення/появи предмета. Тут ми вже можемо говорити про опис процесу праці.

Структура твору-опису предмета

Частини	Про що пишемо (на вибір)
Вступ	Загальне враження від предмета, уявлення про нього; як цей предмет з'явився в мене або я побачив; для чого використовують предмет тощо
Основна частина	Опис: колір, форма, розмір, матеріал тощо
Кінцівка	Моє ставлення до предмета; місце предмета в моєму житті тощо

Робота зі світлинами

Харківський регіональний інститут
Національної академії державного управління
при Президентові України

Школа
в Новгород-Сіверському

Схема аналізу світлин із зображенням предмета

- Просто і точно опишіть, що ви бачите на фотографії. На цій стадії не прагніть будувати припущення про те, що ви бачите.
- Дайте відповіді на запитання:
  1. Які предмети і речі зображені на фото?
  2. На чому автор хотів акцентувати увагу?
  3. Що зображено на фотографії? Що це за предмет/предмети? Для чого він/вони слугує/служують?
  4. Це випадково зроблене фото чи навмисно зроблена світлина заздалегідь підготовленого об'єкта?
  5. Які це об'єкти? Опишіть предмети, зображені на знімку.
  6. Як згруповані об'єкти? Опишіть, що ви бачите на задньому плані, на передньому плані, у центрі, з лівої і правої сторони фотографії.

Схема аналізу світлин

7. Що, на вашу думку, відбувається на цій фотографії?
8. Приблизно вкажіть, коли, на вашу думку, був зроблений знімок (рік? період? подія?). Поясніть, як ви про це дізналися (що або які деталі допомогло/ли дізнатися).
9. Чи міститься у фотографії текстова інформація: плакати, реклама, підписи?
10. Це природна фотографія, чи для неї спеціально позували перед фотокамерою?
11. Чому саме в цьому місці і саме в цей час з'явилася людина з фотоапаратом? Яку максимальну інформацію ми можемо отримати з цієї фотографії?
12. На які питання фотографія не дає відповіді? Яка інформація відсутня?

ОНЛАЙН-РЕСУРСИ

для перевірки фото на достовірність

(з'ясування місця, де зроблена світлина; того, випадково чи навмисно зроблена; доопрацьовували її додатково чи ні)

RevEye
Options

Ідеї для створення цікавого опису тварини/предмета в художньому стилі

- **Прийом сторітелінгу** – розповідь про себе від імені тварини/предмета з елементами опису (можна запропонувати уявити, що кіт/куманець-півник/шафка/тремпель/шкільна дошка – блогер).
- Між тваринами/предметами **розіграти діалог**, у якому вони розповідають про себе, описуючи свою зовнішність, характер тощо)
- Доповнити опис **самостійно створеним коміксом**.
- **Намалювати** описувану тварину/предмет або створити **мем**.

ТУЛБОКС ДЛЯ ВЧИТЕЛІВ

ВПРАВИ
УРОКИ
ЗАНЯТТЯ
ПРИКЛАДИ
МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ

ВПРАВИ, УРОКИ, ЗАНЯТТЯ
ІЗ МЕДІАГРАМОТНОСТІ

АКАДЕМІЯ УКРАЇНСЬКОЇ
ПРЕСИ

Навчаємо медіаграмотності з 2010 року

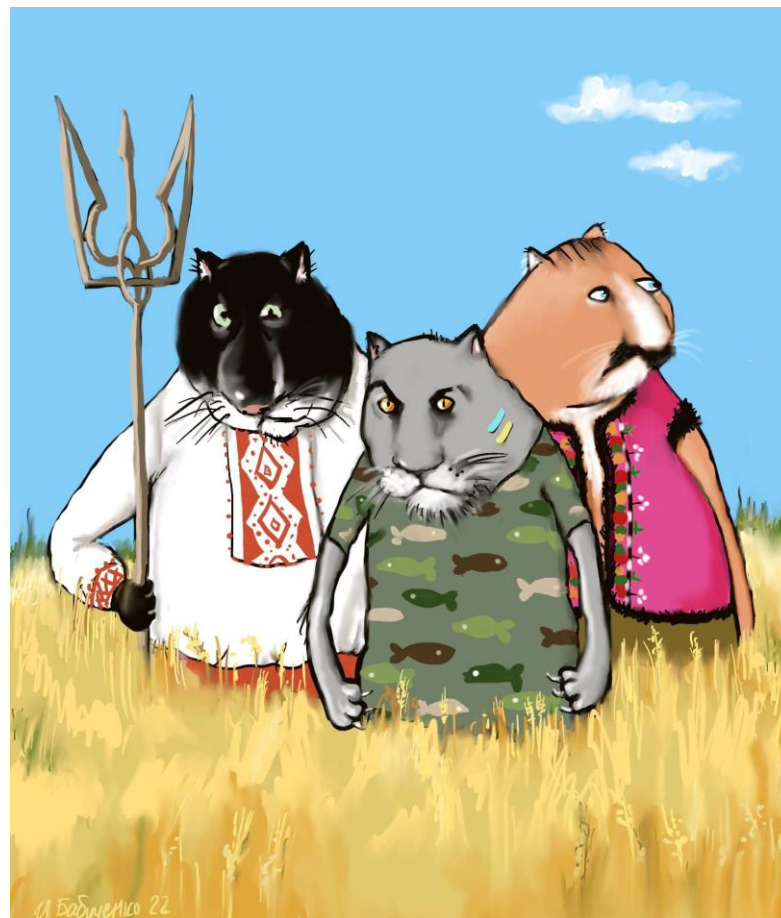
Тулбокс для вчителів

(уроки вправи, заняття, в які інтегровані елементи медіаграмотності)

<https://toolbox.medialiteracy.org.ua/>

СЛАВА УКРАЇНІ!

УКРАЇНСКА КУЛЬТУРА
НЕПОМИТНА!

